

MUZEJ „RAS“ NOVI PAZAR

**IZVEŠTAJ O RADU MUZEJA „RAS“ NOVI PAZAR
ZA 2018. GODINU SA FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJEM**

NOVI PAZAR, MART 2019.

IZVJEŠTAJ O RADU MUZEJA „RAS“ NOVI PAZAR

ZA 2018. GODINU

Rad Muzeja se tokom 2018. godine odvijao na osnovu zakonskih propisa određenih Zakonom o javnim službama ("Službeni glasnik RS" br. 42/91 i 71/94), Zakonom o kulturi ("Službeni glasnik RS" br. 72/09,13/16 i 30/16), Zakonom o kulturnim dobrima (Službeni glasnik" br. 71/94) i pratećim podzakonskim aktima - Pravilnik o registrima umetničko istorijskih dela ("Službeni glasnik RS" br. 35/96), Pravilnik o programu stručnih ispita ("Službeni glasnik RS" br. 11/96 i 15/96), Pravilnik o bližim uslovima za početak rada i obavljanje delatnosti ustanova zaštite kulturnih dobara ("Službeni glasnik RS" br. 21/95), Rešenju o utvrđivanju nadležnosti muzeja ("Službeni glasnik RS" br. 28/95 i 102/16). Ovaj izvještaj se podnosi na osnovu člana 78. Zakona o kulturi ("Službeni glasnik RS" br. 72/09,13/16 i 30/16).

Shodno Zakonu o kulturnim dobrima, Muzej "Ras" Novi Pazar je ustanova kulture, kompleksnog tipa i regionalnog karaktera koja se bavi aktivnostima zaštite i prezentacije pokretnih historijsko-umjetničkih kulturnih dobara i nematerijalne baštine na teritoriji Novog Pazara, Tutina i Sjenice.

Poslovi zaštite i prezentacije pokretnih historijsko-umjetničkih kulturnih dobara i nematerijalne baštine realizuju se otkupom eksponata, poklonima i radom na terenu. Nakon toga se podrazumjeva dokumentaristička obrada eksponata, konzervacija / restauracija i trezoriranje (trajno čuvanje), kao i različiti vidovi stručno-naučnih analiza samih muzealija kroz historijski period, događaje, procese i druge kontekste vezane za vrijeme njihovog nastanka i upotrebe.

Također, ostali vidovi rada Muzeja "Ras" Novi Pazar ogledaju se kroz aktivnosti u stalnim postavkama (priprema izložbi stalnih postavki, njihova dopuna kao i prijem posjetilaca kroz informativna, detaljna i ekspertska vođenja), izložbenih aktivnosti kroz povremene tematske izložbe, širok spektar drugih vidova ekspozicija, komunikacija i animacija: organizacija radionica, promocija, predavanja, tribina, naučnih skupova..., aktivnosti, prezentacija raznorodnih programa Muzeja u saradnji sa srodnim institucijama iz Novog Pazara, ali i izvan Novog Pazara pa i izvan zemlje, izdavačke djelatnosti i šireg spektra ostalih prezentacionih aktivnosti.

Osnovna djelatnost Muzeja je prikupljanje, obrada, čuvanje i izlaganje pokretnih kulturnih dobara, ali svakako i upoznavanje naučne, stručne i šire domaće i inostrane javnosti sa bogatstvom kulture, historije i tradicije novopazarskog kraja i obavlja se kroz sljedeća odjeljenja:

- Umjetničko odjeljenje,
- Etnološko odjeljenje,
- Arheološko odjeljenje,
- Historijsko odjeljenje,
- Biblioteka muzeja,

kao i zbirke:

- Zbirka primjenjene umjetnosti,
- Numizmatička zbirka i
- Zbirka legata.

Tokom 2018. godine, samo preko stručnog rada spomenutih odjeljenja, Muzej je realizovao sljedeće aktivnosti, u skladu sa gore navedenim definisanjem djelatnosti:

AKTIVNOSTI MUZEJA

- izložbe, promocije, radionice, projekti -

- Izložbe

- U okviru manifestacije “Žena i tradicija” Muzej je 09. marta 2018. godine organizirao modnu reviju *Moda i etno detalji*. Gošće ove revije prikazale su plodove svoga rada - kombinaciju savremenog odijevanja sa tradicionalnim etno detaljima. Gostima su prikazane tunike oslikane etno detaljima sa starih ćilima, hidžabi, haljine, prsluci, suknje i torbe oslikane kaligrafskim motivima.

Koreografiju ove modne revije priredila je Senada Gorčević u saradnji sa dvadeset pet manekenki.

- Dana 14. septembra 2018. godine organizirana je izložba slika Džengisa Redžepagića kao omaž umjetniku koji je živio i radio u Novom Pazaru. Retrospektivna izložba sve prisutne podsjetila je na prve Džengisove radove iz vremena studija na Akademiji primjenjene umjetnosti u Beogradu. Veliki broj gostiju na otvaranju izložbe potvrdio je mjesto i značaj ovog umjetnika u tradiciji i duhovnosti kraja iz kojeg je potekao. Na otvaranju izložbe govorili su dr. Fuad Bačićanin, direktor Muzeja i prof. dr. Ervin Čatović, predsjednik Sandžačkog udruženja likovnih umjetnika, čiji je prvi predsjednik bio baš Džengis Redžepagić. Izložbu je posjetilo više stotina građana kao i gostiju izvan Novog Pazara, studenata, naučnih radnika, kolega rahmetli Džengisa Redžepagića, učenika novopazarskih osnovnih i srednjih škola.

- U saradnji sa Centrom za autizam i razvojne smetnje - CODE iz Novog Pazara 19.11.2018. godine u Muzeju je otvorena izložba fotografija pod nazivom „Naši heroji“. Izložba fotografija Fatime Đulović i Alija Dolovca, na kojima su prikazani polaznici centra CODE, bila je otvorena deset dana. Izložbu je posjetio veliki broj sugrađana, najviše učenika osnovnih i srednjih škola iz Novog Pazara. Za brojne organizovane posjete tokom trajanja izložbe članovi Centra za autizam i razvojne smetnje – CODE su pripremali sadržajne programe.

- Dana 29. novembra 2018. godine organizirana je izložba levhi pod nazivom „Levha - kaligrafska inspiracija danas“. Levhe su nastale krajem 19. i početkom 20. vijeka, napisane su na staklu i sadrže poruke iz Kur'ana ili govora Božijeg poslanika Muhammeda (s.a.w.s.). Izložbu i cjelokupan projekat je podržalo Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije. Na otvaranju izložbe su govorili mr. Muhamed Demirović, prof. dr. Sead Šemsović i autor izložbe dr. Fuad Bačićanin, a u projektu su učestvovali i profesorice katedre za orijentalistiku Filološkog fakulteta iz Beograda Anđelka Mitrović i Ema Pertović. Otvaranje izložbe je bilo medijski praćeno od strane svih lokalnih medija, RTS-a, drugih medija sa nacionalnom frekvencijom, kao i medija iz regiona.

- **Radionice / tribine:**

- U periodu od 19.02. do 02.03.2018. godine u Muzeju je održana radionica veza i izrade nakita. Suorganizator radionice bilo je Udruženje građana Reper, a pohađalo ju

je petnaest žena. Tokom kursa polaznice su na đerđefu, u tehnici punog veza željenim motivima ukrašavale bijelo platno, nakon čega su vezle pozlaćenim koncem na plišu, imitirajući staru tehniku zlatoveza na čohi, od koje su sačinjeni reprezentativni primjerci narodne nošnje u našem Muzeju: jeleci, miltani, misirabe, dolame i sl. Radionica je realizovana uz podršku ambasade Australije u Srbiji.

- Edukativna radionica „Upoznajmo demokratiju i toleranciju“ u saradnji sa osnovnim školama iz Kikinde, Sijarinske banje i Novog Pazara održana je 24.02.2018. godine. Cilj edukativnog programa bio je upoznavanje mladih sa spomenutim pojmovima ali i podsticanje na međusobni razgovor i razmjenu mišljenja. Projekat je sproveo Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) uz podršku Britanske ambasade i Misije OSCE-a u Srbiji.

- 19. i 20. marta u našem Muzeju je boravila stručna delegacija Ministarstva kulture na čelu sa pomoćnikom ministra dr. Dejanom Maslikovićem kada je započeta obuka namijenjena edukaciji zaposlenih za upotrebu jedinstvenog informacionog sistema u Muzejima.

- Svi zaposleni u Muzeju u cilju daljeg stručnog usavršavanja od 25. do 27. aprila 2018. godine učestvovali su na seminaru o upotrebi jedinstvenog informacionog sistema namijenjenog evidentiranju pokretnog kulturnog naslijeđa u muzejima u Srbiji. Seminar u organizaciji Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, Sektora za razvoj digitalne istraživačke infrastrukture u oblasti kulture i umjetnosti, Istorijskog muzeja Srbije i Muzeja Vojvodine namijenjen je stručnim licima iz muzeja i pohađali su ga svi radnici Muzeja.

Dodatna obuka za rad u aplikaciji, predstavljanje mogućnosti upotrebe aplikacije u kreiranju preduslova za poboljšanje vidljivosti digitalizovanog kulturnog naslijeđa i muzejskih kolekcija na internetu, kao i podrška digitalizaciji kulturnog naslijeđa u službi zaštite predstavlja osnovni cilj ovog seminara.

- U period od 06. do 10. avgusta 2018. godine u Muzeju je organizovana radionica izrade šamija pod nazivom „Vilina mahrama“. Radionica je bila namijenjena djevojčicama uzrasta od 12 do 16 godina i bavila se izradom šamija na stari tradicionalni način, uz pomoć kalupa za oslikavanje platna koje su nekada koristile

šamidžije, zanatlije iz Novog Pazara. Projekat je podržan od strane Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije.

- Dana 02.11.2018. godine Muzej je bio domaćin Arheološkom društvu Srbije. U okviru posjete održana je tribina “Podizanje svijesti o značaju arheološkog naslijeđa”, koju je vodio predsjednik Društva dr. Adam Crnobrnja, arheolog Narodnog muzeja iz Beograda. Tribina je naišla na dobar odziv naših sugrađana, a posebno interesovanje pokazali su arhitekti-urbanisti i predstavnici lokalne samouprave.

- U 2018. godini pokrenut je projekat *Virtuelni muzej* koji podrazumijeva bilježenje, mjerenje, analizu i interpretaciju fotografskih snimaka spomenika kulture i muzejske građe Novog Pazara, koji se uz korištenje određenih računarskih programa pretvaraju u veoma precizne trodimenzionalne modele. Takav metodološki pristup obezbjeđuje validniju i kvalitetniju dokumentaciju, koja pored upotrebe u naučne svrhe omogućava i predstavljanje pokretnog i nepokretnog spomeničkog naslijeđa izvan prostora na kojem se ono fizički nalazi. Tako predstavljeno naslijeđe postaje lakše dostupno široj javnosti, kao i osobama sa invaliditetom. Ovaj projekat, koji predstavlja samo početnu fazu u digitalizaciji kulturnog naslijeđa Novog Pazara, je finansiralo Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije.

- **Promocije:**

- U mjesecu januaru 2018. godine u izdanju Muzeja „Ras“ Novi Pazar izašla je monografija „Bijela ptica: rukopisna ostavština Arifa Sarajlije (1861-1916)“, autora dr. Fuada Bačićanina. Monografija sadrži uvodnu studiju o životu i djelu Arifa Brkanića i transliterirane stihove njegova dva rukopisna poetska djela, „Nasihata“ i „Mevluda“. Djelo sadrži i faksimile rukopisa u originalu, kako bi se dočaralo umijeće ovog velikana alhamijado književnosti iz Novog Pazara. Govor Arifa Sarajlije je narodni govor toga vremena, pa monografija sadrži i rječnik turcizama koji se nalazi na kraju knjige.

Štampanje monografije „Bijela ptica“ podržala je Turska razvojna agencija - TIKa, a promocija djela održana je 15. marta 2018. godine u velikoj sali Bošnjačkog nacionalnog vijeća. Promocija je bila izuzetno posjećena, a promotori su bili prof. dr. Kerima Filan, recenzent knjige i prof. dr. Nusret Isanović.

- Dana 18. maja 2018. godine u Muzeju je održana promocija četrdesetog broja Novopazarskog zbornika. Goste je pozdravila Svetlana Čeković, muzejski savjetnik, a direktor Muzeja dr. Fuad Bačićanin je, pozdravljajući veliki broj prisutnih, najprije rekao nekoliko riječi o časopisu, o radovima, temama kojima se Novopazarski zbornik bavi te autorima radova. Novopazarski zbornik 40 sadrži naučne i stručne radove iz arheologije, etnologije, historije umjetnosti, historije književnosti i jezika, arhitekture i drugih srodnih oblasti. Štampanje Novopazarskog zbornika 40 finansijski je podržalo Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije.

- U periodu od 10. do 12. oktobra 2018. godine u Muzeju je održana *Smotra Etnološkog filma* pod nazivom “Tradicija i film”. Prethodne smotre organizovane su u saradnji sa Etnografskim muzejom iz Beograda, a u organizaciji ovogodišnje uključen je i Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva. Publici su bili prikazani domaći i strani etnološki fimovi. Smotra je otvorena premijernim prikazom etnološkog filma “Igra ojica na bošnjačkoj nošnji” Muzeja “Ras” Novi Pazar. Smotra je trajala tri dana, bila je veoma posjećena i medijski praćena.

- Dana 27. decembra 2018. godine održana je promocija naučne monografije “40 godina Novopazarskog zbornika 1977-2017”, grupe autora, Mersihe Kardović, dr. Fuada Bačićanina i dr. Avdije Salkovića. Monografija “40 godina Novopazarskog zbornika” predstavlja retrospektivu četrdesetogodišnjeg rada i pored uvodne studije, sadrži bibliografski prikaz svih 860 radova i 276 autora od prvog do četrdesetog broja ovog naučnog časopisa. Monografiju je recenzirala i preporučila za štampu prof. dr. Aleksandra Vraneš, šefica katedre za bibliotekarstvo Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

- Posjete zvaničnika:

- Dana 19. marta 2018. godine Muzej su posjetili predsjednik Društva streličara Turske, Mehmet Erdoğan, i kustosi Abdusselam Ferşatoğlu i Mehmet Lütfi Şen. Tokom posjete gosti su izrazili želju za saradnjom na pojedinim projektima.

- Devetog maja 2018. godine gosti Muzeja bili su direktor Matematičkog instituta, dr. Zoran Ognjanović i gradonačelnik Novog Pazara Nihat Biševac. Uspostava saradnje

na polju digitalizacije kulturne baštine bio je jedan od ciljeva ove posjete. Direktor Muzeja je upoznao goste sa aktivnostima koje je na polju digitalizacije Muzej već započeo.

- Ambasador Republike Bugarske, Radko Vlajkov, posjetio je Muzej 08. oktobra 2018. godine i tom prilikom ukazao je na sličnosti u seoskom načinu stanovanja kod nas i u Republici Bugarskoj.

- Posjeta predsjednika i predstavnika Udruženja turističkih vodiča Srbije sa njihovim domaćinima, Regionalnom turističkom organizacijom Sandžaka, upriličena je 19. oktobra 2018. godine.

- Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća u Srbiji, dr. Sulejman Ugljanin, posjetio je Muzej 25. oktobra 2018. godine i tom je prilikom uručio vrijedne poklone koji su kasnije uvršteni u “Legat dr. Sulejmana Ugljanina”. Spomenuti legat predstavlja prvi legat Muzeja. Fototipski primjerak rukopisnog Kur’ana iz 16. vijeka, koji je 2017. godine predsjedniku Vijeća poklonio predsjednik Republike Turske, Redžep Tajip Erdoan, nalazi se među spomenutim poklonima. Događaju su prisustvovali i predstavnici grada Novog Pazara, ustanova kulture iz Novog Pazara, umjetnici i kulturni radnici našeg kraja te svi zaposleni i članovi upravnog odbora Muzeja.

- Ambasadorica Kanade, Keti Čaba, posjetila je Muzej 29. novembra 2018. godine, u okviru zvanične posjete gradu Novom Pazaru. Tom prilikom izrazila je oduševljenje postavkom, uz želju da pomogne uspostavljanju saradnje Muzeja i Ambasade Kanade na različitim projektima.

- Delegacija Ambasade Malezije u Beogradu, na čelu sa o otpravnikom poslova Nikom Adi Armanom zajedno sa gradonačelnikom Novog Pazara Nihatom Biševcem posjetila je novopazarski muzej 14. decembra 2018. godine. U Muzeju im je prikazana muzejska građa i predstavljena historija, kultura i tradicija Novog Pazara.

Svim zvaničnicima koji su posjetili Muzej uručeni su vrijedni pokloni, knjige u izdanju Muzeja, u znak uspomene i upoznavanja kulture i tradicije grada Novog Pazara.

- **Arheološka iskopavanja:**

• Arheološkim iskopavanjima “Dublje – iznad kuće” koja su sprovedena 2018. godine istražen je cjelokupni prostor između prošlogodišnjih sonde i zapadni dio lokaliteta u površini od 184m².

Iskopavanjima u istraženim kvadratima otkriven je i dokumentovan 81 grob. Najveći broj pokretnih arheoloških nalaza čine fragmenti keramičkih posuda nastalih u periodu od 14. do 19. vijeka, kao i gvozdeni klinovi. Arheološka istraživanja su sprovedena zahvaljujući sredstvima Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije i trajala su od 30.08.2018. do 09.10.2018. godine.

ODJELJENJA MUZEJA

1. Umjetničko odjeljenje

U okviru Umjetničkog odjeljenja postoje dvije zbirke:

- zbirka primjenjene umjetnosti i
- zbirka likovne umjetnosti.

- Zbirka primjenjene umjetnosti

Tokom 2018. godine zbirka primjenjene umjetnosti uvećana je za dva nova eksponata. Otkupljeni eksponati su: kašičica i prsten (XIX vijek). U zbirci je inventarisano, reinventarisano i fotografisano 310 eksponata, koji su uredno dobili svoje inventarne brojeve i smješteni u vitrine za izlaganje ili depo. Zbirka primjenjene umjetnosti, zaključno sa 2018. godinom, broji 310 eksponata.

- Zbirka likovne umjetnosti

Zbirka likovne umjetnosti uvećana je za dva umjetnička djela (1. slika: „Motiv sa Pešteri - Hilmija Ćatović“, 2. slika: „Slika Džengisa Redžepagića“), koja su uredno zavedena i činit će dio stalne postavke Muzeja. Zbirka likovne umjetnosti sada broji 84 eksponata.

2. Etnološko odjeljenje

U 2018. godini Etnološko odjeljenje bogatije je za šesnaest predmeta, od kojih je četiri nabavljeno putem otkupa, a dvanaest kao poklon sugrađana. Ukupan broj predmeta na Etnološkom odjeljenju, završno sa 2018. godinom, iznosi 1681.

3. Arheološko odjeljenje

U okviru Arheološkog odjeljenja izvršeno je inventarisanje, sa detaljnim opisom, sto dvanaest predmeta. Isto toliko je i fotodokumentovano. Određeni broj predmeta koji se čuvaju u depou Muzeja, a čiji je materijal za čuvanje vremenom propao, prepakovan je u nove tipske kese i kutije. Iz Arheološkog odjeljenja konzervirano je ili rekonzervirano sto petnaest predmeta od raznih vrsta metala i jedan keramički krčag.

Muzeju je poklonjeno i dvjesto dvanaest predmeta od raznih vrsta metala koji su pronađeni na teritoriji za koju je nadlježan naš muzej.

Muzej u zgradi Starog suda u Novom Pazaru posjeduje dvije prostorije za potrebe odlaganja predmeta koji nisu dio stalne postavke. Jedna od njih ustupljena je na korištenje na godinu dana Istorijskom arhivu „Ras“ prije 12 godina. Spomenuta prostorija do danas nije vraćena Muzeju. U drugoj prostoriji smješten je arheološki depo i u njemu se nalaze tipske kutije sa materijalom sa arheoloških iskopavanja.

4. Historijsko odjeljenje

U Historijskom odjeljenju tokom 2018. godine inventarisano je i reinventarisano pedeset tri eksponata. U okviru ovog odjeljenja je i zbirka numazmatike u kojoj je obrađeno i fotografisano sto šezdeset eksponata.

U toku 2018. konzervirano je petnaest predmeta.

5. Biblioteka muzeja

Gradski muzej u Novom Pazaru osnovan je 1953. godine i nakon zahtjevnog organizacionog puta, 1971. godine dobija konačne institucionalne obrise, a 28. novembra 1973. godine smješta se u prostorije u koje se i danas nalazi.

Prilikom redefinisiranja statusa i preimenovanja imena ustanove u „Zavičajni muzej u Novom Pazaru“ (1971), Muzej se registruje kao izdavač i postaje jedna od rijetkih institucija na ovim prostorima registrirana i za izdavaštvo. Već 1974. godine Miodrag Radović i Ejup Mušović objavljuju djelo „Borci novopazarskog kraja pali u NOR-u“ i ova monografija predstavlja prvo djelo muzejske izdavačke djelatnosti. Od tada do danas Muzej je objavio preko trideset naslova iz različitih oblasti, od historije, etnologije, arheologije do lijepe književnosti. Krunu izdavačkog poduhvata predstavljaju dva časopisa, Novopazarski zbornik i zbornik referata sa godišnjih simpozija „Sopoćanska viđenja“.

Pored sopstvenih izdanja, Muzej sadrži i fond brižno odabranih naslova iz polja historije, arheologije, umjetnosti i književnosti. Posebno blago muzejske kolekcije predstavljaju rukopisne knjige od kojih su neke stare i po nekoliko vijekova. Sve do skoro, Muzej nije vodio sistematsku brigu o knjižnoj građi, pa je u cilju boljeg upravljanja, upotrebe i prezentiranja knjižnog fonda 27. avgusta 2018. godine osnovana muzejska biblioteka, čime je Novi Pazar dobio svoju prvu specijalnu biblioteku.

Pored navedenih koraka poduzetih u pravcu osnivanja i organizacije biblioteke, Muzej je u protekloj godini kupio tehniku potrebnu za nesmetan rad biblioteke i uložio je značajan napor u njeno opremanje, čiji se rezultati očekuju u 2019. godini. Biblioteka je odmah pristupila jedinstvenom bibliotečkom programu COBISS.

- Izdavačka djelatnost

Izdavačka djelatnost predstavlja značajan segment rada i promocije Muzeja i u njenom opusu nalaze se časopisi, naučne monografije, književna djela i katalozi. U 2018. godini Muzej je izdao sljedeće naslove:

- „Bijela ptica: rukopisna ostavština Arifa Sarajlije (1861-1916)“ - dr. Fuad Bačićanin
- Novopazarski zbornik 40
- „Izložba slika Džengisa Redžepagića (1954-2011)“ - urednik dr. Fuad Bačićanin
- „Naši heroji: izložba fotografija djece ometene u razvoju“ - CODE (katalog)
- „Levha: kaligrafska inspiracija danas“ - dr. Fuad Bačićanin
- „40 godina Novopazarskog zbornika: bibliografija“ - Mersiha Kardović, dr. Fuad Bačićanin, dr. Avdija Salković.

- Novopazarski zbornik

Novopazarski zbornik i zbornik referata sa godišnjih simpozija „Sopoćanska viđenja“ (kasnije prerastao u časopis), predstavljaju najozbiljnije izdavačke poduhvate ovog regiona. Nažalost, časopis „Sopoćanska viđenja“ prestao je izlaziti nakon devetog broja (1990), dok „Novopazarski zbornik“ bilježi svoj 41. broj.

Sopoćanska viđenja počela su se organizirati od 1981. godine. Ćamil Sijarić, Predrag Palavestra, Tiodor Rosić, Ljiljana Šop samo su neki od saradnika ovog zbornika i njihovo prisustvo dovoljno govori o kvalitetu i ambicijama ovog poduhvata.

Prvi broj Novopazarskog zbornika objavljen je 1977. godine. Iako koncipiran kao referat radova sa naučnog skupa „Simpozij o Rasu i spomenicima u dolini Raške“ (1976) Novopazarski zbornik je prerastao u jedan ozbiljan naučni časopis koji u kontinuitetu izlazi četrdeset godina.

Tokom 2018. godine izašao je iz štampe Novopazarski zbornik broj 40 i pripremljen je za štampu broj 41, koji će iz štampe izaći početkom 2019. godine. Novopazarski zbornik 40 finansijski je podržalo Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije, dok je broj 41 finansirao Grad Novi Pazar. Izlaskom iz štampe ova dva broja „uhvaćen je korak“ redovnog godišnjeg izlaženja iz štampe ovog značajnog naučnog časopisa, čiji je zastoj napravljen prije nekoliko godina. Novopazarski zbornik sadrži radova iz oblasti historije, kulture, arheologije, historije književnosti i jezika, etnologije, geologije, geografije, umjetnosti i sl. Pored autora iz naše sredine, za brojeve 40 i 41 pisali su i autori iz Sarajeva, Beograda, Podgorice, Ankare i drugih gradova. U tehničkom smislu, časopis je doživio određene promjene. Dizajn unutrašnjosti doveden je na nivo renomiranih naučnih časopisa, dok će se na koricama umjesto dosadašnje zlatne pektorale, koja se čuva u Narodnom muzeju u Beogradu, počev od četrdeset i prvog broja, naći Kula motrilja, prepoznatljiviji simbol grada Novog Pazara.

U ovom dijelu treba napomenuti da je Muzej prošle godine izdao monografiju „Četrdeset godina Novopazarskog zbornika“, koja sa svojim uvodom, anotiranom bibliografijom Zbornika i registrima predstavlja veoma kvalitetan uvid u cjelokupnu sadržinu ovog časopisa.

- Zbirka legata

Dana 25. oktobra 2018. godine predsjednik Bošnjačkog nacionalnog vijeća dr. Sulejman Ugljanin, posjetio je Muzej i tom prilikom uručio je vrijedne poklone koje je dobio od značajnih ličnosti i institucija. Ovi predmeti uvršteni su u "Legat dr. Sulejmana Ugljanina" i predstavljaju prvi legat u osnovanoj Zbirci legata. Prvi muzejski legat sastoji se od sljedećih predmeta:

- Fototipski primjerak rukopisa Kur'ana Ahmeda Karahisara, jednog od najvećih osmanskih kaligrafa, napisan po nalogu Sultana Sulejmana u XVI stoljeću. Ovo izdanje Kur'ana svojim izgledom, dimenzijama, jedinstvenom kaligrafijom za svaku stranu, povezom, težinom i ostalim najsitnijim detaljima u potpunosti odgovara originalu koji se čuva u Muzeju Topkapisaraj u Istanbulu. Kur'an je poklon Redžepa Tajipa Erdoana, predsjednika Republike Turske.
- Fototipski primjerak rukopisa Kur'ana Šejha Hamdullaha iz 1503-1504. godine koji se čuva u Muzeju Topkapisaraj u Istanbulu. Kur'an je poklon Bilala Erdoana, predsjednika Upravnog odbora Društva streličara Turske.
- Pozlaćena staklo-cink posuda ručne izrade iz XVI stoljeća.
- Kabalak - kapa vojnika učesnika legendarne bitke na Čanakaleu iz 1915. godine.
- Kukri nož Gurku ratnika, poklon sandžačkog alpiniste Basara Čarovca sa osvajanja Mount Everesta 2007. godine.
- Ab-i hayat, stakleni ibrik ručne izrade sa pozlaćenim reljefnim ukrasima u kojem se čuvala „voda života“ iz XVI stoljeća.
- Replika bokala ručne izrade iz XVI stoljeća.
- Zaferli sjekira - ručno izrađena staklena sjekira sa reljefno ispisanim kur'anskim ajetima u pozlati.
- Zlatnici sa likom kneza Lazara i kneginje Milice.
- Kosmička zvijezda, staklena vaza sa reljefnim dezenima anadolske umjetnosti u pozlati iz XII stoljeća.

Pored ovoga legat čini i više vrijednih knjiga.

- Digitalizacija muzejske i knjižne građe

Proces digitalizacije predstavlja nezaobilazni dio svakog procesa rada, u svakom polju, od administracije, nauke, tehnike, sporta i dr. Digitalizacija, kao poseban vid obrade, skladištenja i prezentovanja građe, veliki značaj ima za muzejsku i

bibliotečku djelatnost. U okviru projekta Virtuelni muzej ova je institucija uveliko zagazila u proces digitalizacije svoje građe. Prvi rezultati već se mogu vidjeti na muzejskom sajtu, na kojem je predstavljen prvi korak digitalizacije časopisa Novopazarski zbornik. Na sajtu Muzeja, u okviru odjeljka Digitalna biblioteka, predstavljeno je svih četrdeset brojeva zbornika i trenutno se radi na unaprjeđenju i poboljšanju pristupa. Za kratko vrijeme ova će digitalna kolekcija biti pretraživa po željenim parametrima, što će umnogome olakšati naučnim radnicima i svima onima koji se interesuju za sadržinu ovog časopisa.

Pored Novopazarskog zbornika, digitalizovani su i na sajt postavljeni monografija *Četrdeset godina Novopazarskog zbornika*, *Divan Ahmeda Gurbija*, knjiga stara par vijekova, i časopis *Sopoćanska viđenja*.

Kada je u pitanju proces digitalizacije knjižne građe, posebnu važnost predstavlja priključenje međunarodnom sistemu katalogizacije COBISS. Ovaj sistem datira iz '90-ih godina prošlog vijeka i predstavljao je jedan od najvećih projekata na polju bibliotekarstva u bivšoj Jugoslaviji. COBISS trenutno okuplja biblioteke Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Kosova, Albanije i Bugarske. Narodna biblioteka Srbije rukovodi implementacijom ovog projekta u Srbiji i skoro da su sve biblioteke u zemlji članice ovog sistema. U trenutku učlanjenja muzejske biblioteke u ovaj program u Republici Srbiji postojalo je svega dvanaest specijalnih biblioteka članica sistema COBISS. U tom trenutku naša biblioteka bila je jedina specijalna biblioteka koja se nalazi izvan teritorije grada Beograda. Učlanjenjem u COBISS, pored lakše, brže i preciznije obrade knjiga, biblioteka Muzeja, također, informacije o svojoj građi iznosi u jedno digitalno i virtuelno okruženje. Od pristupanja ovom programu (oktobar 2018.) muzejska biblioteka unijela je u svoju bazu oko petsto naslova. Trenutni knjižni fond muzejske biblioteke procijenjen je na oko 4.000 jedinica, a konačni broj bit će poznat nakon obrade kompletnog fonda u spomenutom programu.

Pored ovog programa Muzej je pristupio i jedinstvenom programu digitalizacije muzejske građe IMUS. Svi radnici Muzeja su obučeni za rad na ovom programu i veliki broj muzejskih eksponata već je digitalizacijom uveden u ovaj jedinstveni digitalni informacioni svijet.

- **Posjete Muzeju**

Pored poslova iz domena osnovne djelatnosti, kustosi muzeja bili su stručni vodiči brojnim grupama, školama, ekskurzijama, koje su posjetili našu instituciju tokom 2018. godine. Sve više stranih državljana i delegacija stranih država posjećuje naš grad i naš muzej. Tokom 2018. godine Muzej je obišlo preko 5000 posjetilaca, među kojim učenici osnovnih škola, i predškolci, zauzimaju najveći broj. Zanimljivo je da so tokom 2018. godine imali i brojne posjete učenika izvan Novog Pazara, iz Prijepolja, Vrnjačke Banje, Čačka, Beograda, Sombora i sl.

- **Muzej u medijima**

Muzej ima dobru saradnju sa sredstvima javnog informisanja, posebno *Regionalnom televizijom* Novi Pazar, radiom *Sto plus* iz Novog Pazara, *Sandžak televizijom*, *Kopernikus* televizijom iz Raške. Posebno treba istaći saradnju sa državnom RTS televizijom koju je Muzej ostvario u 2018. godini. Ova medijska kuća uradila je tri priloga o aktivnostima Muzeja i emitovala ih u udarnim terminima i veoma gledanim emisijama, što je doprinijelo kvalitetnoj popularizaciji naše institucije. Kao rezultat dobre vidljivosti rada Muzeja, posebno treba istaći pohvalu Ministarstva kulture Republike Srbije koja je uslijedila nakon prikazivanja spomenutih priloga. Priloge iz Muzeja prenosile su i druge medijske kuće, poput *Anadolije*, *Al Jazeera-e*, *TRT-a*, *Prve tv*, *Pink tv* i dr. Sav dešavanja u Muzeju se prenose i mogu s vidjeti na facebook strani i sajtu Muzeja www.muzejnp.rs.

- **Saradnja sa srodnim institucijama**

Muzej već tradicionalno ima dobru saradnju sa Ministarstvom kulture Republike Srbije i svim vodećim nacionalnim institucijama kulture, kao što su Narodni muzej u Beogradu, Etnografski institut, Arheološki institut, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Srpsko arheološko društvo i sl. Protekle 2018. godine ova je saradnja proširena i na institucije koje se prvenstveno bave knjigom, što predstavlja jedan logičan slijed nakon osnivanja muzejske biblioteke. Uspostavljena je saradnja sa Narodnom bibliotekom Srbije, Bibliotekom Matice srpske iz Novog Sada, Univerzitetskom bibliotekom Svetozar Marković i kraljevačkom bibliotekom Stefan Prvovenčani.

Pored kontakata sa domaćim institucijama Muzej ima saradnju i sa institucijama kulture u zemljama regiona. Posebno treba istaći saradnju sa Bošnjačkim institutom u Sarajevu, Bibliotekom Ataturk iz Istanbula, Muzejom Sarajeva, Zemaljskim muzejom Bosne i Hercegovine... Sa bošnjačkim institutom dogovorena je promocija u Sarajevu muzejskog izdanja djela „Bijela ptica: rukopisna ostavština Arifa Sarajlije“ autora dr. Fuada Bačićanina, dok je sa Bibliotekom Ataturk dogovoreno gostovanje *Divana* Ahmeda Gurbija u našoj ustanovi.

Pored institucija kulture značajni kontakti ostvareni su i sa ambasadama i drugim institucijama sličnog karaktera. Ovdje posebno treba istaći Tursku agenciju za razvoj i koordinaciju (TIKA), ambasade Republike Turske, Kanade i Malezije.

Muzej je u toku 2018. godine u nekoliko navrata obilazio i sastavljao izveštaje o devastaciji i oštećenjima na historijskim značajnim mjestima, odnosno objektima koji su pod zaštitom. Izveštaje je uredno dostavljao nadležnim institucijama.

- Uređenje prostora Muzeja

Početkom 2018. godine sređene su pomoćne prostorije koje obuhvataju kuhinju i toalet. Muzej nažalost nije posjedovao adekvatan mokri čvor, niti je uopšte imao bilo kakav prostor koji bi mogao poslužiti kao kuhinja, odnosno prostor za odlaganje materijala za domaćinstvo i higijenu. Ove dvije prostorije, i ako veoma male, uređene su i trenutno mogu služiti svrsi.

Kompletno osvjetljenje u Muzeju je bilo veoma loše. Tokom 2018. godine izvršeno je poboljšanje, povećan je broj svjetiljki – reflektora, stare su zamijenjene novim energetski efikasnijim elementima što je dovelo i do poboljšanja osvjetljenosti i do znatne uštede električne energije. Pojedini dijelovi elektro instalacije u Muzeju su zbog dotrajalosti promijenjeni.

Krov Muzeja je u izuzetno lošem stanju, pa je tokom 2018. godine djelimično izvršena popravka radi zaustavljanja prokišnjanja koje se, usled urušavanja dijela krova, pojavilo na preko dvadeset mjesta, a krajem godine je urađen predmjer i predračun radova za kompletnu sanaciju krova Muzeja.

Sredstvima Grada Novog Pazara Muzej je krajem 2018. godine osavremenio računarsku opremu što je bila velika potreba Muzeja. Sva računarska oprema Muzeja je dotrajala i nije se mogla koristiti za poslove kojima se pristupilo, prvenstveno poslovima digitalizacije. Svakako je potrebno i dalje nastaviti sa obnavljanjem i nabavkom nove računarske i foto opreme u narednom periodu.

Muzej „Ras“ Novi Pazar pored stručnih lica, arheologa, etnologa, historičara, i historičara umjetnosti, od zaposlenih ima samo još jednog pomoćnog radnika i direktora. Postoji veliki opus poslova koje bi Muzej mogao realizovati, projekata koje Muzej priprema, mnogo je ideja na zaštiti, očuvanju i prezentaciji naše tradicije i kulture, ali svaki od tih projekata iziskuje i dodatni tehnički rad koji u Muzeju nema ko da obavlja. Sve tehničke poslove u Muzeju, počev od onih najosnovnijih, mijenjanje sijalica, tekuće popravke opreme i namještaja, često i održavanje higijene, do onih komplikovanijih, zavođenje predmeta i akata, pisanje odluka i rješenje, poštanski poslovi, poslovi pakovanja, priprema sjednica UO i drugih sastanaka, do svih pravnih, a djelimično i ekonomskih poslova obavljaju zaposleni u Muzeju koji za to nisu školovani i svi ovi poslovi oduzimaju dosta dragocjenog vremena koje bi se moglo usmeriti ka stručnom radu i realizaciji projekata od značaja za Muzej i Grad. Tokom 2018. godine u Muzeju “Ras” Novi Pazar je u radnom odnosu bilo osam, a od jula 2018. godine devet zaposlenih, jednog zaposlenog je na određeno vrijeme Muzej preuzeo od Novopazarske biblioteke, i to: direktor – doktor filoloških nauka, historičar umjetnosti - muzejski savjetnik, doktor filoloških nauka – viši diplomirani bibliotekar, historičar - viši kustos, doktor nauka etnolog - viši kustos, etnolog – viši kustos, arheolog - kustos, arheolog i historičar umjetnosti - dokumentarista i jedan pomoćni radnik.

Radno vrijeme Muzeja je od 08 do 20 sati radnim danima, a subotom od 9 do 14 sati. Po prethodnoj najavi, za grupne posjetioce, prijem je organizovan i izvan definisanog radnog vremena, vikendom i drugim neradnim danima.

U Novom Pazaru, 08. marta 2019. godine

Direktor Muzeja
Dr. Fuad Bačićanin

Predsjednik Upravnog odbora Muzeja
Eldin Mašović